

درسنامه اقتصاد مقاومتی

احمد علی یوسفی

عضو هیئت علمی پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی

همکاران علمی:

مجتبی غفاری، ساجد صمدی قربانی

تابستان ۱۳۹۸

فهرست مطالب

پیشگفتار	۲۱
مقدمه	۲۵

فصل اول:

چیستی و چرایی اقتصاد مقاومتی

درس اول: تعریف اقتصاد مقاومتی	۲۹
مفهوم اقتصاد مقاومتی از منظر اقتصاددانان	۲۹
تبیین مفهوم اقتصاد مقاومتی از منظر رهبر معظم انقلاب	۳۲
۱. گزارشی از نظرات رهبر معظم انقلاب درباره مفهوم اقتصاد مقاومتی	۳۲
۲. تعریف اقتصاد مقاومتی	۳۶
۳. نکات قابل ملاحظه تعریف	۳۷
نسبت اقتصاد مقاومتی با نظام اقتصادی اسلام	۴۰
۱. دیدگاه اندیشمندان اقتصادی	۴۰

۴۲.....	۲. تبیین بر اساس دیدگاه رهبری انقلاب.....
۴۳.....	خلاصه.....
۴۴.....	پرسش‌ها.....
۴۵.....	درس دوم: اقتصاد مقاومتی و مفاهیم مشابه.....
۴۵.....	ریاضت اقتصادی.....
۴۶.....	تاب‌آوری اقتصادی.....
۵۰.....	اقتصاد تحریم.....
۵۰.....	۱. تعریف تحریم اقتصادی.....
۵۰.....	۲. سیاست‌ها و ابزارهای مقابله با تحریم اقتصادی.....
۵۰.....	الف) مقابله با تحریم‌های مالی.....
۵۱.....	ب) مقابله با تحریم‌های بازرگانی.....
۵۲.....	ج) مقابله با تحریم‌های تکنولوژی.....
۵۲.....	۳. تفاوت اقتصاد تحریم با اقتصاد مقاومتی.....
۵۳.....	خلاصه.....
۵۴.....	پرسش‌ها.....
۵۵.....	درس سوم: ضرورت اقتصاد مقاومتی.....
۵۵.....	تأثیر بحران‌های اقتصادی جهانی بر اقتصاد ایران.....
۵۷.....	مشکلات اقتصادی ایران از نگاه مردم.....
۵۷.....	۱. تورم.....
۵۹.....	۲. بیکاری.....
۶۱.....	۳. فساد اقتصادی.....

- ۶۳..... مصادیق فساد اقتصادی
- ۶۳..... الف) اختلال در نظام اقتصادی کشور
- ۶۵..... ب) اختلاس
- ۶۵..... ج) تبانی در معاملات دولتی
- ۶۶..... د) رشوه
- ۶۶..... هـ) سایر مصادیق
- ۶۶..... آثار فساد اقتصادی
- ۶۶..... الف) کاهش سرمایه‌گذاری‌های مولد
- ۶۷..... ب) توزیع ناعادلانه فرصت‌ها
- ۶۷..... ج) افزایش قلمرو اقتصاد زیرزمینی
- ۶۷..... ۴. قاچاق کالا
- ۶۸..... الف) رکود اقتصادی و افزایش بیکاری
- ۶۸..... ب) صدمه به واردکنندگان قانونی کالا
- ۶۹..... ج) اختلال در نظام اقتصادی کشور
- ۶۹..... د) افزایش هزینه‌های دولت
- ۷۱..... تحریم‌های خارجی
- ۷۲..... ۱. دوره قبل از جنگ تحمیلی
- ۷۲..... ۲. دوران جنگ تحمیلی (۱۳۵۹ - ۱۳۶۷)
- ۷۳..... ۳. دوران بعد از جنگ تحمیلی (۱۳۶۷ به بعد)
- ۷۶..... خلاصه
- ۷۶..... پرسش‌ها

درس چهارم: اهداف اقتصاد مقاومتی	۷۹
استحکام درونی اقتصاد، هدف اقتصاد مقاومتی	۷۹
۱. رابطه استحکام درونی اقتصاد با اهداف سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی	۸۰
۲. رابطه استحکام درونی اقتصاد با اهداف نظام اقتصادی اسلام	۸۱
۳. رابطه با سایر کشورها با توجه به اهداف اقتصاد مقاومتی	۸۳
خلاصه	۸۶
پرسش‌ها	۸۶
منابع برای مطالعه بیشتر	۸۷

فصل دوم

مؤلفه‌های اقتصاد مقاومتی

درس اول: مؤلفه‌های اقتصاد مقاومتی (۱)	۹۱
مردم‌بنیانی	۹۱
مقصود از مردم‌بنیانی اقتصادی	۹۱
جایگاه مردم‌بنیانی در اقتصاد مقاومتی	۹۳
رابطه سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی با اصل مردم‌بنیانی در اقتصاد مقاومتی	۹۶
مردم‌بنیانی در منابع دینی	۹۸
الزامات مردم‌بنیانی در اقتصاد مقاومتی	۱۰۱
الف) اعتقاد و اعتماد مسئولان به مردم	۱۰۱
ب) گفتمان‌سازی و مطالبه‌گری	۱۰۱

- ج) اطلاع رسانی ۱۰۲
- د) طراحی مدل مناسب مشارکت مردم ۱۰۳
- ه) توانمندشدن مردم ۱۰۴
- خلاصه ۱۰۴
- پرسش ها ۱۰۵
- درس دوم: مؤلفه های اقتصاد مقاومتی (۲) ۱۰۷
- عدالت محوری ۱۰۷
- اهمیت و جایگاه عدالت ۱۰۷
- مفهوم عدالت اقتصادی ۱۰۹
- معیارهای بهره مندی عادلانه اقتصادی ۱۱۲
- الف) کار و تلاش ۱۱۳
- تناسب بهره مندی با کار ۱۱۴
- ب) نیاز ۱۱۷
- مؤلفه های عادلانه توزیع ثروت و درآمدها ۱۱۸
۱. بهره مندی همه مردم در حد کفاف ۱۱۸
- وظیفه ثروتمندان و حاکمیت اسلامی در رفع فقر مطلق و نسبی ۱۲۰
۲. فراهم نمودن زمینه بهره مندی مساوی از فرصت ها ۱۲۴
- الف) انواع فرصت ها ۱۲۴
- فرصت های اقتصادی ۱۲۴
- فرصت های علمی (آموزشی، پژوهشی) ۱۲۵
- فرصت های بهداشتی و تغذیه ۱۲۵
- فرصت های اطلاعاتی ۱۲۶

پیشگفتار

تردید نیست که کشور ما در مقایسه با خیلی از کشورهای منطقه از ظرفیت‌های اقتصادی منحصر به فردی برخوردار است؛ از میلیون‌ها نیروی انسانی جوان و تحصیل کرده تا بهره‌مندی از بخش مهمی از ذخائر معدنی جهان؛ از پیشرفت‌های علمی و فناوری روزافزون و چشمگیر تا موقعیت ممتاز ژئوپلیتیکی؛ از طبیعت چهار فصل تا زمین‌های حاصلخیز کشاورزی در بعضی مناطق؛ از امنیت مثالزدنی تا وجود نظام مردم‌سالاری دینی که هر یک جداگانه محل بحث و بررسی است.

با این حال، نمی‌توان انکار کرد که وضعیت اقتصادی کشور مطلوب نیست و هنوز بخش مهمی از اهداف اقتصادی انقلاب اسلامی خصوصاً در زمینه خوداتکایی و عدالت اقتصادی محقق نشده و کشور و مردم را با مشکلات عدیده‌ای روبه‌رو کرده است. در این جهت، دو راهکار کلان متصور است: یک راهکار که در گذشته نیز مفصل تجربه شده است، تن دادن به نسخه‌های اقتصادی صندوق بین‌المللی پول، بانک جهانی یا سازمان تجارت جهانی و حرکت دادن لوکوموتیو اقتصادی کشور روی ریل‌های لیبرالیسم اقتصادی است. البته ریل‌های لیبرالیسم اقتصادی برای کشورهایی که در فرهنگ غربی جهان سومی قلمداد می‌شوند چیزی جز تعمیق وابستگی به غرب و پذیرش نوع مدرنی از بردگی اقتصادی نیست.